

Ziraat Bank
Uzbekistan

**ВАЛЮТА ОПЕРАЦИЯЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА
ЙЎРИҚНОМА**

Хужжатни ишлаб чиққан таркибий тузилма	Операцион Марказ
Тасдиқлаш учун киритилган сана	04/05/2021
Хужжатнинг қисқача мазмуни	Ушбу Йўриқнома Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига мувофиқ Банкда валюта операцияларини амалга ошириш тартибини белгилайди.
Ўз кучини йўқотган ҳужжатлар	
Амалдаги моддалар	-
Хужжат кучга киритилган сана	05/05/2021

ТОШКЕНТ - 2021

МУНДАРИЖА

1. ТУШУНЧАЛАР	3
2. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР.....	3
3. ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДАГИ ҲИСОБВАРАҚЛАР ОЧИШ ВА УЛАРНИ ЮРИТИШ	4
4. ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИНИ СОТИШ ВА СОТИБ ОЛИШ ОПЕРАЦИЯЛАРИ.....	6
5. НАҚД ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ ТАРТИБИ.....	9
6. КАПИТАЛ ҲАРАКАТИ БИЛАН БОҒЛИҚ ВАЛЮТА ОПЕРАЦИЯЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ ТАРТИБИ.....	10
7. ЯКУНИЙ ҚОИДАЛАР.....	12

Ушбу Йўриқнома Ўзбекистон Республикасининг «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги ва «Валютани тартибга солиш тўғрисида»ги Қонунлари, Ўзбекистон Республикасида валюта операцияларини амалга ошириш Қоидалари (рўйхат рақами 3281, 2020 йил 31 август), Капитал ҳаракати билан боғлиқ айрим валюта операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисида Низом (рўйхат рақами 2536, 2013 йил 17 декабрь), Ўзбекистон Республикаси банкларида очиладиган банк ҳисобварақлари тўғрисидаги йўриқнома (рўйхат рақами 1948, 2009 йил 27 апрель) ва “Ziraat Bank Uzbekistan” АЖ нинг ички меъёрий ҳужжатларига мувофиқ ишлаб чиқилган.

1. ТУШУНЧАЛАР

1.1.Йўриқномада қуйидаги тушунчалардан фойдаланилади:

банк — “Ziraat Bank Uzbekistan” АЖ;

банк офиси - “Ziraat Bank Uzbekistan” АЖ нинг филиаллари/шўба/офислари;

валюта ҳисобварақлари — Банкда очилган/очиладиган чет эл валютасидаги талаб қилиб олингунча, жамғарма, муддатли ва бошқа депозит ҳисобварақлар;

ички валюта бозори — валюта биржасида, банклараро ҳамда бевосита мижозлар билан амалга ошириладиган чет эл валютасини сотиб олиш ва сотиш;

ички валюта операциялари — амалдаги қонунчиликка мувофиқ Ўзбекистон Республикаси ҳудудида чет эл валютасида амалга ошириладиган операциялар.

2. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

2.1. Резидент юридик шахсларнинг номига келиб тушаётган валюта маблағлари, агар Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёки Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг қарорларида ёхуд Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларида бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, уларнинг Банк офисларидаги ҳисобварақларига киритилиши шарт.

2.2. Норезидентлар Банк офисларида очилган миллий валютадаги ҳисобварақларига қонуний йўл билан топилган маблағлари киритилади ва улардан амалдаги қонунчиликка мувофиқ мустақил равишда фойдаланадилар.

2.3. Резидентлар ва норезидентлар Банк офисларидаги ўз ҳисобварақларидан маблағларини Ўзбекистон Республикасининг бошқа банкларида очилган ўз ҳисобварақларига чекловларсиз ўтказишлари мумкин.

2.4. Банк офислари томонидан чет эл валютасини сотиш ва сотиб олиш операциялари валюта позициясига нисбатан ўрнатилган лимитлар доирасида амалга оширилади.

2.5. Банк, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, бошқа банклар ҳамда ўз мижозлари билан, шунингдек валюта биржаси орқали валютавий своп операцияларини Халқаро своплар ва деривативлар ассоциациясининг (International Swaps and Derivatives Association — ISDA) своп битимини тузишнинг намунавий шартлари ва тавсиялари асосида амалга оширади.

2.6. Капитал ҳаракати операциялари Капитал ҳаракати билан боғлиқ айрим валюта операцияларини амалга ошириш тартиби тўғрисида низомда (рўйхат рақами 2536, 2013 йил 17 декабрь) белгиланган тартибда амалга оширилади.

2.7. Банк офислари валюта операцияларини амалга оширишда жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштиришга, терроризмни молиялаштиришга ва оммавий қирғин қуролларини тарқатишни молиялаштиришга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига тўлиқ риоя этишлари лозим.

3. ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИДАГИ ҲИСОБВАРАҚЛАР ОЧИШ ВА УЛАРНИ ЮРИТИШ

3.1. Мижозлар томонидан чет эл валюталарида ҳисобварақлар очиш учун банкка қуйидаги ҳужжатлар тақдим қилинади:

3.1.1. Тадбиркорлик фаолияти субъектлари томонидан,

- ҳисобварақ очиш тўғрисида ариза;
- мазкур Йўриқноманинг 1-иловасида келтирилган шаклга мувофиқ имзолар намуналари қўйилган икки дона варақча;
- мижоз номидан пул-ҳисоб-китоб ҳужжатларини имзолаш ваколатига эга шахснинг шахсини тасдиқловчи ҳужжати (паспорт ёки уни ўрнини босадиган ҳужжат). Шахсни тасдиқловчи ҳужжатдан нусха олиниб, асли қайтариб берилади.

3.1.2. Тадбиркорлик фаолияти субъекти бўлмаган резидент юридик шахслар, жумладан бюджетдан маблағ олувчилар томонидан,

- ҳисобварақ очиш тўғрисида ариза;
- мазкур Йўриқноманинг 1а-иловасида келтирилган шаклга мувофиқ имзолар намуналари ва муҳр изи қўйилган икки дона варақча;
- тадбиркорлик фаолияти субъекти бўлмаган резидент юридик шахслар томонидан таъсис ҳужжатлари (таъсис шартномаси, устав) ҳамда уларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар, шунингдек юридик шахс номидан пул-ҳисоб-китоб ҳужжатларини имзолаш ваколатига эга шахснинг шахсини тасдиқловчи ҳужжати (паспорт ёки уни ўрнини босадиган ҳужжат). Ушбу ҳужжатлардан нусха олиниб, асли қайтариб берилади.
- давлат солиқ хизмати органларида ҳисобга қўйилганлигини тасдиқловчи ҳужжат (маълумотнома).

3.1.3. Фаолиятини Ўзбекистон Республикасида амалга оширувчи норезидент юридик шахслар, товар-хом ашё биржасининг очик электрон савдоларида қатнашувчилар, ташкилий савдоларда акцияларни сотувчи (сотиб олувчи) чет эллик инвесторлар), шунингдек норезидентларнинг Ўзбекистон Республикасида қонун ҳужжатлари билан белгиланган тартибда фаолият юритаётган доимий муассасалари (жисмоний шахслар бундан мустасно) томонидан,

- ҳисобварақ очиш тўғрисида ариза;
- агар қонун ҳужжатларида бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, давлат солиқ хизмати органлари томонидан солиқ тўловчининг идентификация рақами берилганлиги тўғрисидаги гувоҳноманинг нусхаси;
- мазкур Йўриқноманинг 2-иловасида келтирилган шаклга мувофиқ имзолар намуналари ва муҳр изи қўйилган икки дона варақча;
- норезидент юридик шахс номидан пул-ҳисоб-китоб ҳужжатларини имзолаш ваколатига эга шахснинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт ёки уни ўрнини босадиган ҳужжат). Шахсини тасдиқловчи ҳужжатнинг асли кўрсатилгандан сўнг, банк томонидан ундан нусха олинади.
- фаолиятини Ўзбекистон Республикасида амалга оширувчи норезидент юридик шахслар, товар-хом ашё биржасининг очик электрон савдоларида қатнашувчилар, ташкилий савдоларда акцияларни сотувчи (сотиб олувчи) чет эллик инвесторлар), шунингдек норезидентларнинг Ўзбекистон Республикасида қонун ҳужжатлари билан белгиланган тартибда фаолият юритаётган доимий муассасалари таъсис ҳужжатлари (таъсис шартномаси, устав) ҳамда уларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларнинг консуллик ёки нотариус томонидан тасдиқланган нусхаси;
- товар-хом ашё биржасининг очик электрон савдоларида қатнашувчи норезидент юридик шахс ва биржа брокери ўртасида брокерлик хизматларини кўрсатиш тўғрисидаги шартнома нусхаси;

- ташкилий савдоларда акцияларни сотувчи (сотиб олувчи) чет эллик инвесторлар норезидент юридик шахслар ва инвестицион воситачи ўртасида брокерлик хизматларини кўрсатиш тўғрисидаги шартнома нусхаси.

3.1.4. Резидент ва норезидент жисмоний шахслар томонидан миллий валютада депозит ҳисобварақлари очиш учун банкка ҳисобварақ очиш тўғрисида ариза ҳамда шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт ёки уни ўрнини босадиган ҳужжат) тақдим қилинади (нусхаси олинди, асли қайтарилади). Ҳисобварақ очиш учун ариза жисмоний шахслар томонидан шахсан тақдим этилиши лозим, қонун ҳужжатларида кўзда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

3.2. Резидент жисмоний шахслар банкнинг масофадан хизмат кўрсатиш тизимлари орқали банк ҳисобварағи очишлари мумкин, бунда банк офиси резидент жисмоний шахсларни идентификациялаш ва лозим даражада текшириш бўйича қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда тегишли чораларни амалга ошириши лозим.

Резидент жисмоний шахсларнинг шахсини тасдиқловчи ҳужжат (паспорт ёки уни ўрнини босадиган ҳужжат) электрон нусхада сақланиши мумкин.

3.3. Юридик шахслар ва яқка тартибдаги тадбиркорлар томонидан асосий ҳисобвараққа хизмат кўрсатувчи банк офисида иккиламчи, жамғарма ва муддатли депозит ҳисобварақларини очиш учун ҳисобварақ очиш тўғрисида ариза тақдим қилинади. Мазкур ариза электрон шаклда ҳам тақдим этилиши мумкин.

3.4. Резидент юридик шахсларнинг, шунингдек яқка тартибдаги тадбиркорларнинг чет эл валютасидаги маблағлари Банк офисларида очилган валюта ҳисобварақларида сақланади ва улар ушбу маблағлардан амалдаги қонунчиликка мувофиқ мустақил равишда фойдаланадилар.

3.5. Резидент юридик шахсларнинг ва яқка тартибдаги тадбиркорларнинг валюта ҳисобварақларига ички ва халқаро валюта операциялари бўйича чет эл валютаси киритилиши мумкин.

Валюта ҳисобварақлардаги маблағлардан ҳисобварақ эгасининг топшириғига кўра:

- ички валюта операциялари учун;
- жорий халқаро операциялар учун;
- қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда капитал харакати операциялари учун;
- хизмат сафари харажатлари учун, шу жумладан, нақд шаклда фойдаланилиши мумкин.

3.6. Резидент жисмоний шахсларнинг номига келиб тушаётган валюта маблағлари уларнинг ҳисобварақларига чекловларсиз киритилади ҳамда ушбу маблағлардан мустақил равишда фойдаланилади.

3.7. Ўзбекистон Республикасида аккредитация қилинган, иммунитет ва дипломатик имтиёзлардан фойдаланадиган хорижий давлатларнинг дипломатик ваколатхоналари, халқаро ташкилотлар ва уларнинг филиаллари, шунингдек хўжалик ёки бошқа тижорат фаолиятини амалга оширмайдиган Ўзбекистон Республикасидаги бошқа хорижий ташкилотлар ваколатхоналарининг чет эл валютасидаги ҳисобварақларига:

- Ўзбекистон Республикасининг ҳудудида олинган консуллик йиғимлари;
- ваколатхона ташкил этган норезидентнинг хориждаги ҳисобварағидан ўтказилган маблағлар;
- ваколатхона ташкил этган норезидентнинг Ўзбекистон Республикасидаги инвестицион фаолияти натижасида олинган дивидендлари, даромадлари ва қонуний йўл билан топилган бошқа маблағлари;
- ички валюта бозорида сотиб олинган маблағлар;
- йўловчи божхона декларацияси асосида хориждан олиб келинган нақд чет эл валютаси, бундан декларация тўлдириш талаб этилмайдиган ҳолатлар мустасно;
- хориждан ҳисобварақ эгаси номига почта жўнатмалари орқали юборилган нақд чет эл валютаси киритилиши мумкин.

3.8. Норезидентлар ваколатхоналарининг чет эл валютасидаги ҳисобварақлардаги маблағлардан ҳисобварақ эгасининг топшириғига кўра:

- ваколатхона ташкил этган норезидентнинг хориждаги ҳисобварағига ўтказиш учун;
- чет элга носавдо тусдаги пул ўтказмаларини амалга ошириш учун;
- чет эл валютасидаги операциялар бўйича банкнинг воситачилик ҳақини, ходимларнинг Ўзбекистон Республикасидан ташқарига хизмат сафарига жўнатилиши билан боғлиқ харажатларни (шу жумладан, нақд шаклда) тўлаш учун;
- Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги тижорат банклари орқали сотиш учун фойдаланилиши мумкин.

3.9. Товар-хом ашё биржаларида товарларни ва (ёки) қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчиларининг очиқ электрон савдоларида акцияларни сотиб олишни (сотишни) амалга оширувчи норезидент юридик шахсларнинг чет эл валютасидаги ҳисобварақларига:

- ушбу савдоларда иштирок этаётган норезидент юридик шахснинг хориждаги ҳисобварағидан ўтказилган маблағлар;
- ички валюта бозорида сотиб олинган маблағлар;
- товар-хом ашё биржаларида товарларни ва (ёки) қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчиларининг очиқ электрон савдоларида акцияларни сотишдан тушган маблағлар киритилиши мумкин.
- Товар-хом ашё биржаларида товарларни ва (ёки) қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчиларининг очиқ электрон савдоларида акцияларни сотиб олишни (сотишни) амалга оширувчи норезидент юридик шахсларнинг чет эл валютасидаги ҳисобварақларидаги маблағлар ҳисобварақ эгасининг топшириғига кўра:
- ички валюта бозорида сотилиши;
- товар-хом ашё биржаларида товарларни ва (ёки) қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчиларининг очиқ электрон савдоларида акцияларни сотиб олиш учун фойдаланилиши;
- товар-хом ашё биржаларида товарларни ва (ёки) қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчиларининг очиқ электрон савдоларида иштирок этаётган норезидент юридик шахснинг хориждаги ҳисобварақларига ўтказилиши мумкин.

3.10. Норезидент жисмоний шахсларнинг чет эл валютасидаги ҳисобварақларига:

- йўловчи божхона декларацияси асосида (декларация тўлдириш талаб этилмайдиган ҳолатлар бундан мустасно) хориждан олиб келинган нақд чет эл валютаси;
- носавдо тусдаги ўтказмалар;
- ички валюта бозорида сотиб олинган маблағлар;
- қонунийлигини асослантирувчи ҳужжатлар асосида олинган маблағлар киритилиши мумкин.
- Норезидент жисмоний шахсларнинг чет эл валютасидаги ҳисобварақларидаги маблағлардан ҳисобварақ эгасининг топшириғига кўра:
- носавдо тусдаги ўтказмалар учун;
- ички валюта бозорида сотиш учун;
- нақд чет эл валютасида ечиб олиш учун;
- хорижий банкларда очилган ўз ҳисобварақларига ўтказиш учун фойдаланилиши мумкин.

4. ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИНИ СОТИШ ВА СОТИБ ОЛИШ ОПЕРАЦИЯЛАРИ

4.1. Банк томонидан ички валюта бозорида қуйидаги операциялар амалга оширилади:

- мижозларнинг валюта маблағларини шартнома (оферта битими) асосида сотиш ва сотиб олиш;
- жисмоний шахслар билан валюта айирбошлаш операцияларини амалга ошириш;

- банклараро савдо сессиясида валюта маблағларини сотиб олиш ва сотиш;
- товар-хом ашё биржаларида товарларни ва (ёки) қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчиларининг очик электрон савдоларида акцияларни сотишдан олинган маблағлар ҳисобига норезидентлар томонидан, шу жумладан норезидентлар номидан биржа брокерлари ва инвестиция воситачилари орқали валюта маблағларини сотиб олиш ва сотиш.

Ички валюта бозорида чет эл валютасининг сотиб олиниши ва сотилиши резидентлар ва норезидентлар томонидан жорий халқаро операциялар бўйича, шунингдек норезидентларнинг тўғридан-тўғри инвестициялари ва даромадларини репатриация қилиш мақсадлари учун чекловларсиз амалга оширилади.

4.2. Хўжалик юритувчи субъектлар чет эл валютасини сотиб олиш ёки сотиш учун Банк офисига буюртма тақдим этадилар. Бунда буюртма шакли банк бошқаруви томонидан тасдиқланади ва унда қуйидаги маълумотлар кўрсатилиши шарт:

- ✓ мижоз номи;
- ✓ валюта тури ва суммаси;
- ✓ сотиб олиш ёки сотиш курси.

Чет эл валютасини сотиб олиш учун тақдим этиладиган буюртмаларда қўшимча равишда қуйидаги маълумотлар ҳам кўрсатилади:

- ✓ чет эл валютасини сотиб олиш мақсади;
- ✓ валюта операцияларини асословчи ҳужжатлар.

Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан чет эл валютасини сотиб олиш ёки сотиш учун буюртмалар масофавий хизмат кўрсатиш тизимлари орқали электрон кўринишда ҳам тақдим қилиниши мумкин.

Буюртмада қайд этилган маълумотларнинг ҳаққонийлиги юзасидан жавобгарлик мазкур буюртмани тақдим этган хўжалик юритувчи субъект зиммасига юклатилади.

Чет эл валютасидаги кредит ва лизингларга хизмат кўрсатиш, хорижий инвесторлар фойдаси, дивиденд ва бошқа даромадларни репатриация қилиш мақсадида чет эл валютасини сотиб олишда, Банк офислари ушбу операцияларнинг ҳаққонийлигини тасдиқловчи қўшимча ҳужжатларни талаб қилишга ҳақлидир.

4.3. Хўжалик юритувчи субъектлар томонидан чет эл валютасини сотиб олиш учун тақдим этилган буюртмани кўриб чиқиш Операцион Маркази (бундан буён матнда Марказ деб юритилади) томонидан амалга оширилади.

Чет эл валютасини сотиб олиш учун тақдим этилган буюртмалар Марказ томонидан қабул қилинган кундан кейинги банк иш кунидан кечиктирмасдан кўриб чиқилади ҳамда натижаси бўйича буюртмани қаноатлантириш ёки уни асослантирилган ҳолда рад этиш тўғрисида хулоса тайёрланади ва тасдиқланади.

Марказ фаолиятини назорат қилиш ҳамда буюртмани кўриб чиқиш натижаси бўйича тайёрланган хулосани тасдиқлаш банк бошқаруви раисининг тегишли ўринбосари томонидан амалга оширилади.

Буюртма бўйича хулосаларнинг қонунийлиги учун Марказ раҳбари жавобгар ҳисобланади.

4.4. Чет эл валютасини сотиб олиш ёки сотиш учун томонлар келишувига кўра бир марталик бош шартнома ёки ҳар бир операция бўйича алоҳида шартномалар расмийлаштирилиши мумкин. Бунда шартномалар тегишли дастурий таъминот воситаси орқали электрон шаклда ҳам тузилиши мумкин.

4.5. Банк томонидан ички валюта бозорида сотиб олинган чет эл валютасини кирим қилиш учун мижоз номига махсус ҳисобварақлар очилади.

Махсус валюта ҳисобварағига ушбу ҳисобварақдан илгари чиқарилган ва фойдаланилмаган, шунингдек бошқа сабабларга кўра қайтарилган чет эл валютаси ҳам кирим қилинади.

4.6. Қаноатлантириш тўғрисида хулоса тасдиқланган буюртмалар бўйича Банк ва мижозлар ўртасидаги барча ҳисоб-китоблар икки банк иш кунидан кечиктирилмаган ҳолда амалга оширилади.

Икки банк иш кунида ҳисоб-китоблар яқунланмаган бўлса, келишув бекор қилинган ҳисобланади. Бунда мижознинг буюртмасига асосан валюта биржасидан сотиб олинган маблағлар валюта биржасига қайта сотилиши лозим.

4.7. Махсус валюта ҳисобварақларига киритилган маблағлар қатъий равишда буюртмаларда кўрсатилган мақсадлар учун сарфланади.

4.8. Банк мижози томонидан сотиб олиниб, мижознинг махсус валюта ҳисобварағига киритилган вақтдан эътиборан етти банк иш куни мобайнида фойдаланилмаган валюта маблағлари, ушбу муддат тугагандан кейинги банк иш кунидан кечиктирилмаган ҳолда Банкка қайта сотилиши шарт.

Махсус валюта ҳисобварағидан илгари чиқарилган ва фойдаланилмаган, шунингдек бошқа сабабларга кўра қайтарилган чет эл валютаси ҳам уч банк иш куни мобайнида Банкка қайта сотилиши ёки буюртмада кўрсатилган мақсадлар учун такроран ўтказиб берилиши лозим.

Бунда, чет эл валютасининг қайта сотилиши сотув кунидаги валюта биржаси курси бўйича акцептсиз равишда амалга оширилади.

4.9. Ички валюта бозорида чет эл валютасини сотиб олиш ва сотиш операциялари чет эл валютасига бўлган талаб ва таклиф асосда шаклландиган валюта курси бўйича амалга оширилади.

4.10. Биржа савдоларининг ташкил қилиниши ва ўтказилиши валюта биржасининг ички қоидаларига асосан амалга оширилади.

4.11. Банк офислари томонидан жисмоний шахслар билан валюта айирбошлаш операциялари чекловларсиз амалга оширилади.

Норезидент жисмоний шахсларга чет эл валютасини сотиш улар томонидан республика ҳудудида миллий валюта маблағларининг қонуний манбалардан олинганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар тақдим этилганда амалга оширилади. Бунда операция суммаси тақдим этилган ҳужжатларда кўрсатилган сумма миқдоридан ошмаслиги лозим.

4.12. Банк офислари жисмоний шахслар билан валюта айирбошлаш операцияларини Марказий банкнинг Банклараро ягона электрон тизимидан орқали амалга оширадilar.

4.13. Банк офисларида жисмоний шахслар билан барча турдаги валюта айирбошлаш операциялари амалга оширилади.

4.14. Банк офислари томонидан шикастланиш белгилари мавжуд муомалага яроқли банкноталар билан валюта айирбошлаш операциялари амалга оширилади, шунингдек муомалага яроқсиз банкноталар инкассога қабул қилинади.

4.15. Эмитент-давлат томонидан банкнотага нисбатан ўрнатилган талабларга жавоб берадиган асосий белгиларга (эмитент банк номи, серия ва тартиб рақами, валюта номиналининг рақамлар ва сўз билан кўрсатилиши, олд ва орқа томонининг асосий тасвири (сурати, портрети), қалбакилаштирилишидан ҳимоя қилувчи элементлари (сув белгиси, магнитли белгилар, қоғозга киритилган рангли толалар, жумладан ультрабинафша нурларда кўринадиган толалар, конфетти (рангли қоғоз тангачалар), ҳимоя иплари, микроматн, нур сочувчи расмлар ва бошқалар) эга бўлган банкнота қонуний тўлов воситаси ҳисобланади.

4.16. Қуйидаги шикастланиш белгилари мавжуд бўлган банкноталар муомалага яроқли қонуний тўлов воситаси ҳисобланади:

- ✓ банкнота тасвирини (шаклини) аниқлаш имконини берадиган даражада сийқаланган ва ифлосланган бўлса (сийқаланиш банкнотанинг ҳақиқийлигини аниқлашга ҳалақит бермайдиган ва асосий белгиларидан бирининг 50 фоизидан ортиғини тўсиб қўймаган ҳолатлар бундан мустасно);
- ✓ банкнота энининг (бўйининг) тўртдан бир қисмидан ошмаган ёпиштирилган йиртиқларга эга бўлса;
- ✓ ёпиштириб қўйилган бурчаклари ёки қисмлари (1 см² дан ошмаган) бўлса ҳамда йиртиб олинган бурчаклари ёки қисмлар аниқ ушбу банкнотага тегишли бўлса;
- ✓ майда доғлар, ёзувлар, штамп изи бўлганда (бунда ёзув ёки штамп изи икки донадан ортиқ бўлса, банкнота тугатилганлиги, сохталиги ёки намунавийлигини тасдиқловчи штамплар

- бундан мустасно) ҳамда улар банкнотанинг ҳақиқийлигини аниқлашга ҳалақит бермайдиган асосий белгиларидан бирининг 50 фоизидан ортиғини тўсиб қўймаган бўлса;
- ✓ банкнотада диаметри 1 mm дан ошмаган ва иккитадан ортиқ тешиклар бўлса, бунда тешиклар банкнотанинг ҳақиқийлигини аниқлашга ҳалақит бермайдиган ва асосий белгиларидан бирининг 50 фоизидан ортиғини тўсиб қўймаган бўлиши керак.

4.17. Йўриқноманинг 4.16-бандида кўрсатилган меъёрлардан ортиқ бўлган ва қуйидаги шикастланиш белгилари мавжуд бўлган банкноталар муомалага яроқсиз ҳисобланади:

- ✓ бўлақларга ажратилган, шу жумладан ёпиштирилган бўлса;
- ✓ дастлабки ранги ўзгарган ёки ранги ўчган бўлса;
- ✓ ёнган ёки куйган ҳолатда бўлса;
- ✓ қонуний тўлов воситаси эканлигини кўрсатувчи асосий белгиларидан бирининг 50 фоизидан ортиқ қисмига мой, бўёқ ёки сиёҳ тўкилган бўлса;
- ✓ банкнотада кимёвий реактивлар таъсири бўлса;
- ✓ муайян даражада қасддан шикастланган ҳолда тасвир (сурат, портрет) ўзгартирилганда, номинали ўзгартирилган, ҳимоя ипчалари олиб ташланган, катта ҳажмдаги ёзувлар бўлса;
- ✓ банкнотлар аниқ босма хатога эга бўлган (сув белгиси ёки ҳимоя ипчаларининг йўқлиги ёки нотўғри жойлашганлиги), тасвирлари тўлиқ босилмаган ёки суркалиб кетган бўлса;
- ✓ банкнота геометрик ўлчамининг 3 mm га тенг ёки ундан ортиққа ўзгарган бўлса;
- ✓ банкнота тасвирини (суратини, портретини, шаклини) аниқлаш имконини бермайдиган даражада сезиларли сийқаланган ва ифлосланган бўлса;
- ✓ ўзининг қаттиқлик даражасини сезиларли даражада йўқотиб, юмшоқ ҳолга келган банкнотлар.

Тегишли хорижий давлатнинг эмитент банки томонидан эълон қилинган санадан кейин муомиладан чиқарилган ҳамда банкнота тугатилганлиги, сохталиги ёки намунавийлигини тасдиқловчи штамплар мавжуд бўлган банкноталар тўловга яроқсиз деб эътироф этилади.

4.18. Тегишли хорижий давлатнинг эмитент банки томонидан эълон қилинган санадан кейин муомаладан чиқарилган ҳамда банкнота тугатилганлиги, сохталиги ёки намунавийлигини тасдиқловчи штамплар мавжуд бўлган банкноталар билан валюта айирбошлаш операциялари амалга оширилмайди.

4.19. Жисмоний шахслар Банкининг масофавий хизмат кўрсатиш тизимларидан фойдаланган ҳолда чет эл валютасини сотиши, сотиб олиши ва қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа операцияларни амалга оширишлари мумкин. Бунинг учун жисмоний шахслар масофавий хизмат кўрсатиш тизимини компьютер қурилмасига (шу жумладан, планшет, мобиль телефон ва бошқа қурилмаларга) юклаб олади ҳамда ундан фойдаланиш шартлари билан боғлиқ офертани акцептлайди.

4.20. Валюта айирбошлаш операцияларини амалга оширувчи Банк офиси ходимларига қуйидагилар тақиқланади:

- ✓ валюта айирбошлаш операцияларини сиртдан амалга ошириш;
- ✓ тегишли маълумотнома бермасдан валюта айирбошлаш операцияларини бажариш ёки валюта айирбошлаш операциясини бажармасдан тегишли маълумотномаларни бериш.

4.21. Валюта айирбошлаш операцияларини амалга оширувчи Банк ходимларнинг қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ фаолият юритиши Операцион Марказ томонидан доимий равишда мониторинг қилиб борилади.

5. НАҚД ЧЕТ ЭЛ ВАЛЮТАСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ ТАРТИБИ

5.1. Банк офислари кассаларига АҚШ доллари, инглиз фунт стерлинги, Евро ҳамда бошқа чет эл валюталари қабул қилиниши мумкин.

5.2. Банк офислари кассаларига қуйидаги ҳолатларда қабул қилиниши мумкин:

- ✓ консуллик йиғимларини тўлаш учун;
- ✓ хорижда ўтказилган кўрғазма ва ярмаркаларда сотилган товарлар учун;

- ✓ божсиз савдо дўконларидаги ҳисоб-китоблар, шунингдек халқаро ташишларда транспорт воситаларининг қатнов йўлларида йўловчиларга товарларни реализация қилиш ва хизматлар кўрсатиш чоғидаги ҳисоб-китоблар билан боғлиқ операциялар учун;
- ✓ хорижий хизмат сафари харажатлари учун олинган бўнақларнинг қайтарилишида;
- ✓ банк хизматларини амалга ошириш билан боғлиқ операциялар учун;
- ✓ юридик шахсларнинг устав фондига (устав капиталига) маблағларни киритиш учун;
- ✓ хайрия фаолияти билан боғлиқ операциялар учун;
- ✓ экспорт қилинадиган товарлар (ишлар, хизматлар) учун;
- ✓ норезидент жисмоний шахс томонидан ташқи савдо шартномаси бўйича дебитор қарздорликларни сўндириш учун;
- ✓ норезидентларнинг ваколатхоналари номига хориждан олиб келинган ёки почта жўнатмалари орқали юборилган нақд чет эл валютаси;
- ✓ миллий ташувчилар (резидентлар) томонидан Ўзбекистон Республикасидан ташқарида транспорт экспедицияси (юкларни ташиш) шартномалари бўйича халқаро товар-транспорт юк хати асосида норезидентлардан олинган нақд чет эл валютаси.

5.3. Йўриқноманинг 5.2-банди олтинчи — ўн иккинчи хатбошиларида назарда тутилган ҳолларда норезидент жисмоний шахс томонидан қуйидаги ҳужжатлардан бири тақдим этилганда нақд чет эл валютаси банк томонидан қабул қилинади, бундан қонун ҳужжатларига мувофиқ йўловчи божхона декларацияси тўлдирилиши талаб этилмайдиган ҳолатлар мустасно:

- ✓ норезидент жисмоний шахс томонидан нақд чет эл валютаси хориждан олиб келганлигини тасдиқловчи йўловчи божхона декларацияси, тегишли ишончнома асосида;
- ✓ норезидент жисмоний шахс номига унинг Ўзбекистон Республикаси банкларида очилган ҳисобварақларига чет элдан келиб тушган маблағларнинг ечилганлигини тасдиқловчи банк маълумотномалари.

Норезидентлардан банк кассасига қабул қилинган валюта маблағларининг суммаси йўловчи божхона декларациясида кўрсатилади ҳамда банк штампи билан тасдиқланади. Мазкур йўловчи божхона декларациясининг нусхаси кунлик ҳужжатлар йиғмажилдига тикиб қўйилади.

Нақд чет эл валютаси норезидент томонидан берилган ишончнома асосида резидент жисмоний шахслардан қабул қилинганда, пул маблағлари ушбу резидент жисмоний шахс томонидан хориждан олиб келинганлигини тасдиқловчи йўловчи божхона декларацияси тақдим этилиши лозим.

Қонун ҳужжатларига мувофиқ нақд чет эл валютасини хориждан олиб киришда йўловчи божхона декларацияси тўлдирилиши талаб этилмайдиган миқдордаги валюта маблағлари банк кассаларига топширилганда асослантирувчи ҳужжат талаб этилмайди.

6. КАПИТАЛ ҲАРАКАТИ БИЛАН БОҒЛИҚ ВАЛЮТА ОПЕРАЦИЯЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ ТАРТИБИ

6.1. Жорий халқаро операциялардан ташқари бошқа барча операциялар капитал ҳаракати билан боғлиқ валюта операциялари ҳисобланади ва буларга жумладан қуйидаги киради:

- ✓ инвестиция фаолиятини амалга ошириш, шу жумладан резидентлар томонидан чет элдаги ўз филиалларини айланма маблағлар билан тўлдириш;
- ✓ кредитлар олиш ва бериш, лизинг операцияларини амалга ошириш;
- ✓ кўчмас мулкни сотиб олиш ва сотиш;
- ✓ хорижий давлатлардан маблағларни ҳисобварақлар ва омонатларга жалб этиш ҳамда хорижий давлатларда маблағларни ҳисобварақлар ва омонатларга жойлаштириш;
- ✓ хориждан маблағ жалб қилиш — Ўзбекистон Республикаси ёки унинг резиденти томонидан хорижий давлатлар ёки норезидентлар активларининг (кредитлар, заёмлар

ва бошқаларнинг) мазкур хорижий давлатга ёки норезидентга ёхуд уларнинг талабига кўра учинчи шахсга шартлашилган даврда адекват активларни, жумладан, активлардан фойдаланганлик учун тўловларни тақдим этиш мажбуриятини ўз зиммасига олган ҳолда жалб этилиши.

6.2. Операцион Маркази валюта операциялари ҳисобини юритади.

6.3. Қуйидаги операциялар Ўзбекистон Республикаси Президентининг, Вазирлар Маҳкамасининг қарорлари ёки Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаси мавжуд бўлган тақдирда амалга оширилади:

- ✓ 10.000 АҚШ доллари эквивалентидан юқори бўлган суммада чет элда инвестиция фаолиятини амалга ошириш — резидентларнинг Ўзбекистон Республикаси банкларидаги ҳисобварақларидан чет элдаги корхоналарнинг устав капиталини шакллантириш (ёки улушли иштирок этиш), чет элдаги ўз филиалларини айланма маблағлар билан тўлдириш учун чет элга маблағлар ўтказиш;
- ✓ Ўзбекистон Республикаси резидентлари томонидан норезидентларга кредитлар ва пул, товарлар (хизматлар) кўринишидаги қарзлар ҳамда лизинг объектларини бериш;
- ✓ Ўзбекистон Республикаси резидентларининг Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларидаги ҳисобварақлардан маблағларни чет элдаги ҳисобварақларга (омонатларга) жойлаштириш ҳамда кўчмас мулкни сотиб олиш учун ўтказиш.

6.4. Валюта операциясини амалга ошириш учун резидент томонидан Банк офисига қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

- ✓ Йўриқноманинг 4-иловасига мувофиқ шаклда ариза;
- ✓ валюта операцияси амалга оширилишини назарда тутувчи ҳужжатнинг (шартнома, келишув, битим ва/ёки бошқа ҳужжат) ҳамда унга киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларнинг нусхалари. Бунда ҳужжат матни давлат ёки рус тилида баён этилган бўлиши, агар ҳужжат матни бошқа тилда баён этилган бўлса, у легаллаштирилган ёки унга белгиланган тартибда апостиль қўйилган бўлиши ҳамда давлат ёки рус тилига таржима қилинган ва нотариал тасдиқланган бўлиши керак.

Мазкур ҳужжатлар тақдим этилгандан сўнг, Банк офиси томонидан белгиланган тартибда валюта операцияси амалга оширилади.

6.5. Резидентлар ҳужжатларни электрон тизим орқали банк офисларига аризани электрон шаклда тақдим этиши мумкин. Бунда резидент валюта операцияси амалга оширилишини назарда тутувчи ҳужжатнинг (шартнома, келишув, битим ва/ёки бошқа ҳужжат) ёки унга киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларнинг нусхаларини аризага илова қилиши лозим.

6.6. Резидент, валюта операцияси шартларига ўзгартиришлар киритилганда (шартноманинг муддати узайтирилиши, тўлов муддатининг кечиктирилиши, қарзни сўндириш жадвалининг ўзгартирилиши, қарзнинг тўлиқ сўндирилиши ёки шартноманинг бекор қилиниши ва бошқалар) банкни хабардор қилиши лозим.

6.7. Валюта операциясини амалга оширишда Банк офиси:

- ✓ валюта операциялари ҳисобини юритиш учун рақамланган, ип ўтказиб тикилган ва Банкнинг муҳри билан тасдиқланган журнал юритиши;
- ✓ амалга оширилган ҳар бир валюта операцияси бўйича мазкур Йўриқноманинг 6.4-бандида кўрсатилган ҳужжатлар, тўлов ҳужжатлари ва бошқа зарур ҳужжатларнинг нусхалари тикилган йиғмажилд юритиши;
- ✓ ҳисоб-китоб ва тўловларни валюта операцияси шартларига мувофиқ амалга ошириши лозим.

6.8. Операцион Маркази Ўзбекистон Республикаси томонидан кафолатланмаган хориждан маблағ жалб қилиш тўғрисидаги шартномалар ва уларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар ижрога қабул қилингандан кейин 5 иш куни ичида улар тўғрисидаги маълумотларни белгиланган шаклда Марказий банкка тақдим этади.

6.9. Валюта операциясини ҳисобга олиш журналида қуйидаги маълумотлар кўрсатилиши лозим:

- ✓ ҳужжат ижрога қабул қилинган сана;
- ✓ ҳужжатнинг рақами ва санаси;
- ✓ резидентнинг номи;
- ✓ валюта операциясининг тури, суммаси ва валютаси;
- ✓ валюта операциясининг ҳолати (амалда, бошқа ваколатли тижорат банкига ёки яқунланган);
- ✓ валюта операцияси ҳисобининг юритилиши тугалланган сана (бошқа тижорат банкига ўтказилган ёки яқунланган).

6.10. Резидентнинг валюта операциялари бўйича ҳужжатлари бошқа банкларга икки томонлама тузиладиган қабул қилиш-топшириш далолатномаси асосида ўтказилади.

Далолатномага ўрнатилган шаклда резидентнинг яқунланган валюта операциялари тўғрисидаги ҳамда бошқа тижорат банкларидан олинган маълумотлар илова қилинади.

7. ЯКУНИЙ ҚОИДАЛАР

17.1. Валюта операцияларининг амалга оширилишини ушбу Йўриқнома талаблари асосида ташкил қилиш бўйича жавобгарлик Банк филиали/офиси ва Операцион Марказ раҳбарлари зиммасига юклатилади.